

Лепейко Т. І., д.е.н., професор,
завідувач кафедри менеджменту і бізнесу,
Харківський національний економічний університет,
lepeyko.tetyana@gmail.com

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯМ ТА РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

АНОТАЦІЯ. Обґрунтовано методологічні засади інформаційного забезпечення управління процесами функціонування і розвитку підприємства, які враховують особливості інформаційної економіки та дають змогу забезпечити конкурентоспроможність підприємства в умовах глобалізації.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: функціонування, розвиток, інформаційне забезпечення

АННОТАЦИЯ. Обоснованы методологические основы информационного обеспечения управления процессами функционирования и развития предприятия, учитывающие особенности информационной экономики, что позволяет обеспечить конкурентоспособность предприятия в условиях глобализации.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: функционирование, развитие, информационное обеспечение

ANNOTATION. Methodological approach to information management support for processes of the company functioning and development taking into account features of the information economy and allow you to ensure competitiveness in a globalizing was justified.

KEY WORDS: functioning, development, information support

Основи життєздатності та конкурентоспроможності підприємств в умовах сучасної економіки суттєво залежать від стану їх забезпечення необхідною інформацією. Своєчасність і повнота інформації, її сприйняття суб'єктом управління впливають на всю систему управління підприємством. Формуються нові вимоги до методів та інструментів інформаційного забезпечення, нові процедури управління та технології прийняття поточних та перспективних управлінських рішень. Тому питання забезпечення системи управління функціонуванням і розвитком підприємства адекватною інформацією набувають тепер особливої актуальності.

Питання функціонування та розвитку підприємства достатньо глибоко висвітлені в сучасній економічній літературі, зокрема ним присвячено праці таких вітчизняних і зарубіжних авторів, як Д. Воронков, В. Гончаров, М. Кизим, Н. Лепа, Н. Масленнікова, Л. Мельник, В. Пономаренко, О. Пушкар, О. Раєвнева, Г. Строкович, З. Шершньова, М. Тодаро, І. Адізес, Л. Грейнер, В. Торберт, С. Хенкс та ін. Особливості інформаційного забезпечення підприємства висвітлено в трудах Л. Винарика, Н. Вінера, А. Кармінського, С. Левицького, Р. Лепи, В. Пономаренка, О. Пушкаря, С. Салиги, В. Фатюхи, В. Сасенко, І. Демидової, А. Харкевича, Н. Цопи та ін.

Але аналіз цих праць дозволив прийти до висновку, що, і досі недостатньо дослідженими залишаються питання відокремлення процесів функціонування та розвитку підприємства та формування їх інформаційного забезпечення в умовах сучасного етапу розвитку економіки, який характеризується швидкоплинністю та невизначеністю процесів, мінливістю зовнішнього середовища, кризовими явищами.

Усе це й зумовило мету дослідження — обґрунтування методологічних засад інформаційного забезпечення управління процесами функціонування і розвитку підприємств. Об'єктом дослідження обрано процеси функціонування та розвитку підприємства, предметом — підходи, методи та інструменти інформаційного забезпечення цих процесів.

Запропонований методологічний підхід укрупнено можна представити у вигляді таких положень.

1) Розмежування понять функціонування та розвиток доцільно проводити з урахуванням наявності переважно якісних або кількісних змін, враховуючи адаптаційний або трансформаційний характер процесів та їх спрямованість відповідно на поточні або стратегічні цілі.

В основу цього положення покладено два підходи. Перший підхід [5] базується на тому, що процес функціонування включає в себе процес розвитку, тобто процес функціонування являє собою процес життєдіяльності підприємства, який розглядається як процес підтримки режиму реалізації усіх виробничих функцій, що визначають діяльність підприємства. Другий підхід [3; 9], з яким можна погодитись, ґрунтується на взаємозв'язку цих процесів, з одного боку, та на їх відособленості, з іншого, тоді процес життєдіяльності підприємства розглядається як взаємозв'язок функціонування та розвитку. Крім того, виділення основних ознак функціонування та розвитку на основі робіт [1; 2; 4; 7] дало змогу уточнити основні якісні ознаки процесів, що складають їх відмінність.

2) У життєвому циклі підприємства можна виділити на основі робіт п'яти стадій (створення та становлення, зростання, стабільності, спаду й ліквідації), у кожній з яких існують як етапи функціонування, так і розвитку; їх зміна підпорядкована теорії систем, передбачає наявність точок біфуркації та призводить до багатоваріантності форм розвитку, кожній з яких притаманні відповідні характеристики.

На сьогоднішній день проблеми життєвих циклів підприємства достатньо широко висвітлені в роботах [4; 6; 8—10], але вважаємо за доцільне обрати як базову модель І. Адізеса.

Трактуючи її щодо процесів функціонування та розвитку, можна зазначити таке: ці процеси на різних стадіях життєвого циклу мають різні форми та шляхи розвитку, відрізняються станом зовнішнього та внутрішнього середовища, по-різному реагують на зміни зовнішнього середовища тощо. Щодо змісту етапів розвитку, то визначити його однозначно неможливо, оскільки він залежить від багатьох таких факторів, як час функціонування підприємства, сфера діяльності, його потенціал, ситуація на ринку та багатьох інших, але суть розвитку виражається у внутрішніх протиріччях і протиріччях із зовнішнім середовищем, які реалізуються через дестабілізаційні впливи.

3) Управління підприємством на різних етапах функціонування та розвитку визначається особливістю процесів інформаційного забезпечення та рівнем сформованості інформаційного середовища.

4) Оцінку наявного інформаційного забезпечення доцільно проводити з використанням кількісних і якісних ознак, які визначають його результативність, забезпеченість ресурсами та достатність на основі використання методу оцінки неметричних ознак та об'єднанні отриманих оцінок в інтегральний показник рівня інформаційного забезпечення управління функціонуванням і розвитком підприємства.

5) Послідовність формування інформаційного забезпечення управління функціонуванням і розвитком підприємства, складається з восьми етапів, спрямована на інформаційні потреби конкретного етапу функціонування і розвитку підприємства, включає моніторинг як зовнішнього, так і внутрішнього середовища та уможливорює формалізацію інформаційного процесу забезпечення ефективності управління ним.

Таким чином, запропоновані методологічні засади інформаційного забезпечення управління процесами функціонування і розвитку підприємства враховують сучасні реалії інформаційної

економіки та дають змогу забезпечити стабільну роботу і високу конкурентоспроможність підприємства в умовах глобалізації.

Література

1. *Бажин И. И.* Управление различиями / И. И. Бажин. — Х. : Консум, 2004. — 392 с.
2. *Горбатов В. М.* Конкурентоспособность и циклы развития интегрированных структур бизнеса: Монография / В. М. Горбатов. — Х. : ИД «ИНЖЭК», 2006. — 592 с.
3. *Забродский В. А.* Развитие крупномасштабных экономико-производственных систем / В. А. Забродский, Н. А. Кизим. — Харьков : Бизнес Информ, 2000. — 72 с.
4. *Кожухар В. М.* Основы теории организации / В. М. Кожухар. — М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и Ко», 2004. — 184 с.
5. *Коротков Э. М.* Концепция менеджмента / Э. М. Коротков. — М. : Инжиниринго- Консалтинговая компания «Дека», 1996. — 304 с.
6. *Кушелевич Е. И.* Модели жизненных циклов организаций / Е. И. Кушелевич, С. Р. Филонович // Менеджмент: Век XX — век XXI : Сборник статей / Под ред. О. С. Виханского, А. И. Наумова; сост. И. А. Петровская. — М. : Экономистъ, 2004. — С. 304—320.
7. *Мельник Л. Г.* Основы стійкого розвитку : Навчальний посібник для післядипломної освіти / Л. Г. Мельник. — Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. — 383 с.
8. *Оголева Л. Н.* Модель роста бизнеса в зависимости от жизненного цикла организации. [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.elitarium.ru>.
9. *Пономаренко В. С.* Стратегічне управління розвитком підприємства : Навчальний посібник / В. С. Пономаренко, О. І. Пушкар, О. М. Трилід. — Харків: Вид. ХДЕУ, 2002. — 640 с.
10. *Adizes I.* Corporate lifecycles : How and why corporations grow and die and what to do about it. — Englewood Cliffs, NJ : Prentice Hall, 1989.

УДК 005.93

Лігоненко Л. О., д.е.н., проф.,
професор кафедри менеджменту КНЕУ
Larisa.ligonenko@gmail.com

ЕКОНОМІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: ТЕОРЕТИЧНА КОНЦЕПЦІЯ

АННОТАЦІЯ Оцінено поточний стан розуміння та викладено авторську концепцію тлумачення змісту даного виду управління .